

"राज्यातील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा
सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण
करण्यासाठी राज्य स्तरीय आणि जिल्हा
स्तरीय समिती गठीत करणेबाबत"

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-०७२२/प्र.क्र.१०९/१८-स,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : १३ जुलै, २०२२

प्रस्तावना :-

राज्यातील शेतकऱ्यांना शेती कर्ज पुरवठा करण्यात त्रिस्तरीय सहकारी पतपुरवठा संरचनेची महत्वाची भूमिका आहे. यामध्ये राज्य स्तरावर महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, जिल्हा स्तरावर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका व गाव पातळीवर प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचा समावेश होतो. दिनांक ३१/०३/२०२१ अखेर राज्यात एकूण ३१ जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका व २०,९८६ प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्था कार्यरत आहेत.

नाबार्डच्या पुढाकाराने राज्यातील सर्व ३१ जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांमध्ये CBS संगणक प्रणाली कार्यान्वित करण्यात आली आहे. या प्रणालीद्वारे जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांच्या सर्व ग्राहकांना आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या आधारे सर्व प्रकारच्या बँकींग सुविधा उपलब्ध करण्यात येत आहेत. तथापि, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांना संलग्न असलेल्या बहुतांश प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्था अद्यापही अशा संगणकीय तांत्रिक सुविधांच्या कक्षेबाहेर आहेत.

प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांमध्ये प्रामुख्याने शेतकरी व ग्रामीण कारागीर यांचा सहभाग असून सभासदांमध्ये बचत व परस्पर मदतीला चालना देणे, त्यांच्या कर्जविषयक गरजांची पूर्तता करणे, पतपुरवठ्याशी संलग्न अशा निविष्टा पुरवठा, शेतमालाची साठवणूक आणि विपणन सुविधा पुरविणे हा या संस्थांचा प्रमुख उद्देश आहे. या संस्थांमार्फत त्यांच्या सभासदांना संगणकीय तंत्रज्ञानाच्या आधारे विविध प्रकारच्या सेवा पुरवून त्यांना सक्षम व्यवसाय उपक्रम बनविण्याची आवश्यकता निर्माण झाली आहे. ही बाब विचारात घेऊन देशातील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांना "आत्मनिर्भर भारत" अभियानच्या धर्तीवर स्वावलंबी बनविण्यासाठी केंद्र शासनाने दिनांक २९ जून, २०२२ रोजी "केंद्र पुरस्कृत प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण" या प्रकल्पास मान्यता दिली आहे. सहकार मंत्रालय, भारत सरकार यांच्या नियंत्रणाखाली नाबार्डमार्फत प्रकल्पाची अंमलबजावणी, मार्गदर्शन व दिशा निर्देश होणार आहे. या प्रकल्पाची सन २०२२-२३ ते २०२६-२७ या पाच वर्षात अंमलबजावणी करावयाची आहे.

सदर प्रकल्पासंदर्भात केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार राज्य व जिल्हा स्तरावर अंमलबजावणी व संनियंत्रण समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

उपरोक्त पार्श्वभूमीवर राज्यातील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे राज्यस्तरीय संनियंत्रण आणि अंमलबजावणी समिती गठीत करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

१	अपर मुख्य सचिव (सहकार)	अध्यक्ष
२	प्रधान सचिव (वित्त)	सदस्य
३	सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	सदस्य
४	मुख्य महाप्रबंधक, नाबार्ड, पुणे	सदस्य
५	तीन जिल्हा मध्यवर्ती बँकांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी (चक्राकार पद्धतीने)(याबाबतचे निवड केलेल्या जिल्हा मध्यवर्ती बँकांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित केले जातील.)	सदस्य
६	कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि.	सदस्य सचिव

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल :-

- १) केंद्र शासनाने निश्चित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांची राज्यस्तरावर अंमलबजावणी करणे आणि त्याबाबतचा सर्वंकष अहवाल राष्ट्रीय स्तरावरील देखरेख आणि अंमलबजावणी समितीला सादर करणे.
- २) राज्यात प्रकल्पाची अंमलबजावणी सुरळीतपणे करण्यासाठी मार्गदर्शन करणे.
- ३) सदर प्रकल्पांतर्गत प्राप्त होणाऱ्या प्रस्तावांची तपासणी करून त्याची शिफारस करणे
- ४) राष्ट्रीय स्तरावरील अंमलबजावणी आणि संनियंत्रण समितीने यासंदर्भात सोपविलेली इतर कामे करणे.

तसेच राज्यातील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे जिल्हास्तरीय संनियंत्रण आणि अंमलबजावणी समिती गठीत करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

१	जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगरे वगळून)	अध्यक्ष
२	जिल्हा विकास व्यवस्थापक, नाबार्ड	सदस्य
३	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक (संबंधित जिल्ह्याची जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक) (मुंबई जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक वगळून)	सदस्य
४	निवडक प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे प्रतिनिधी (याबाबत सहकार आयुक्तांनी प्रतिनिधीची निवड करावी.)	सदस्य
५	जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था (मुंबई व मुंबई उपनगरे वगळून)	सदस्य सचिव

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल.

- १) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार अंमलबजावणी व संनियंत्रण प्रणालीचा प्रथम स्तर म्हणून काम करणे.
- २) प्रकल्पाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार प्रकल्पाची सुरळीत अंमलबजावणी करणे, तसेच विद्युत पुरवठा, इंटरनेट सुविधा पुरविणे.
- ३) राष्ट्रीय व राज्य स्तरीय अंमलबजावणी आणि संनियंत्रण समितीने यासंदर्भात सोपविलेली इतर कामे करणे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०७१३१६४४२६२७०२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(राहुल शिंदे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. अपर मुख्य सचिव (सहकार), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ६) मा. मुख्य महाप्रबंधक, नाबार्ड, पुणे
- ७) जिल्हाधिकारी (सर्व) (मुंबई व मुंबई उपनगरे वगळून)
- ८) विभागीय सह निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (सर्व) (मुंबई व मुंबई उपनगरे वगळून)
- ९) जिल्हा उप निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (सर्व) (मुंबई व मुंबई उपनगरे वगळून)
- १०) मा. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि., फोर्ट, मुंबई
- ११) मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
- १२) निवड नस्ती.

Formation of State Level and District Level Implementation and Monitoring Committees for Computerization of Primary Agricultural Credit Co-operative Societies (PACS) in the State.

**Government of Maharashtra
Co-operation, Marketing and Textiles Department
Government Resolution No. MIS-0722/C.R.109/18-C,**

Madam Kama Road, Hutatma Rajguru Chowk,

Mantralaya, Mumbai- 400 032.

Date: 13 July, 2022

Introduction :-

The three-tier co-operative credit structure has an important role in providing agricultural credit to the farmers in the State. This structure includes Maharashtra State Co-operative Bank at the State level, District Central Co-operative Banks at the district level and Primary Agricultural Credit Co-operative Societies at the village level. As on 31/03/2021, 31 District Central Co-operative Banks and 20,986 Primary Agricultural Credit Co-operative Societies are functioning in the State.

The CBS computer system has been implemented in all the 31 District Central Co-operative Banks in the State under the initiative of NABARD. Through this system, all types of banking facilities based on modern digital technology are being made available to all the customers of District Central Co-operative Banks. However, most of the primary agricultural credit co-operative societies affiliated to the district central co-operative banks are still out of the ambit of such digital technology support.

Primary Agricultural Credit Co-operative Societies are mainly composed of farmers and rural artisans and aim at promoting thrift and mutual help among the members, cater to their credit requirements and provide credit linked services like input supply, storage and marketing of agricultural produce. Further, there is a felt need to develop co-operatives as vibrant business enterprises by enabling them to provide multiple services to their members with the support of technology.

Keeping in view the above and to make PACS self-reliant in tune with "Atmanirbhar Bharat Abhiyan", the Government of India has approved the

Centrally Sponsored Project for Computerization of PACs on 29 th June 2022. The project will be implemented, guided and directed by NABARD under the control of the Ministry of Co-operation, Government of India. The project is to be implemented in five years from 2022-23 to 2026-27.

As per the guidelines issued by the Central Government regarding this project, the issue of setting up an Implementation and Monitoring Committee at the State level and District level was under consideration of the Government.

Government Resolution :-

In view of the above, the Government has decided to set up the following State Level Monitoring and Implementation Committee for computerization of Primary Agricultural Credit Co-operative Societies in the State.

1	Addl. Chief Secretary (Co-operation)	Chairperson
2	Principal Secretary (Finance)	Member
3	Registrar of Co-operative Societies (RCS)	Member
4	Chief General Manager (CGM), NABARD	Member
5	Chief Executive Officers of the three District Central Co-operative Banks (by rotation) (Orders of the Chief Executive Officers of the selected District Central Co-operative Banks will be issued separately.)	Members
6	Managing Director, Maharashtra State Cooperative Bank Ltd.	Member Secretary

The role of this committee will be as follows: -

- 1) To implement the approved guidelines at the state level and provide feedback to National Level Monitoring and Implementation Committee (NLMIC).
- 2) To guide and steer the implementation of the project in the state.
- 3) To examine and recommend the proposals to be taken up in this project.
- 4) Any other role assigned to it by the NLMIC.

The Government has also decided to set up a District level monitoring and implementation committee for computerization of primary agricultural credit co-operative societies in the State.

1	District Collector	Chairperson
2	District Development Manager (DDM), NABARD	Member
3	Chief Executive Officer, District Central Co-operative Bank (District Central Co-operative Bank of the concerned district) (Excluding Mumbai District Central Co-operative Bank)	Member
4	Representatives of selected Primary Agricultural Credit Co-operative Societies (Commissioner of Co-operation should select a representative in this regard.)	Members
5	District Deputy Registrar, Co-operative Societies (excluding Mumbai and Mumbai Suburbs)	Member Secretary

The role of this committee will be as follows :-

- 1) To be the first line of implementation and monitoring system within the overall framework.
- 2) It will be responsible for the smooth implementation of the project as per approved guidelines and provide necessary support like power, connectivity, etc.
- 3) Any other role assigned to it by the NLIMC / SLIMC.

This Government Resolution has been made available on the website of the Government of Maharashtra www.maharashtra.gov.in and its code is 202207131644262702. This Government Resolution is being issued with the digital signature.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(Rahul Shinde)

Desk Officer, Government of Maharashtra

To,

- 1) Additional Chief Secretary to Hon. Chief Minister, Mantralaya, Mumbai

- 2) Private Secretary to Hon. Minister (Co-operation), Mantralaya, Mumbai
- 3) Additional Chief Secretary (Co-operation), Co-operation, Marketing and Textiles Department, Mantralaya, Mumbai
- 4) Principal Secretary (Finance), Finance Department, Mantralaya, Mumbai
- 5) Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Maharashtra State, Pune
- 6) Chief General Manager, NABARD, Pune
- 7) Collectors (All) (excluding Mumbai and Mumbai Suburbs)
- 8) Divisional joint Registrar (All) (excluding Mumbai and Mumbai Suburban area)
- 9) District Deputy Registrar (All) (excluding Mumbai and Mumbai Suburban area)
- 10) Managing Director, Maharashtra State Co-operative Bank Ltd., Fort, Mumbai
- 11) Chief Executive Officer, All District Central Co-operative Banks
- 12) Select File.